

Evalueringsrapport

Kortversjon

**Evaluering av implementeringen, metodikken og effekten av
evalueringsverktøyet ”Vi vurderer vår barnehage” knyttet til
fagområdet ”den helsefremmende barnehage” i ulike barnehager**

En kvalitativ intervjuundersøkelse i to utvalgte barnehager

2011-2013

Vidar H. Brattli og Oddbjørn Knutsen



Høgskolen i Nesna

Dato: 20.09.2013

Forord

Dette arbeidet har omfattet ei evaluering av implementeringen, metodikken og effekten av evalueringsverktøyet ”Vi vurderer vår barnehage” knyttet til fagområdet ”den helsefremmende barnehage” i ulike barnehager. Oppdragsgiver har vært Fylkesmannen i Nordland.

Vi har gjennomført en intervjuundersøkelse i to utvalgte barnehager som deltar i prosjektet ”Lærende nettverk - barnehage” i regi av Polarsirkelen friluftsråd.

Evalueringsarbeidet kunne ikke settes i verk før oppdragsgiver hadde godkjent prosjektplanen. I tillegg måtte vi vente til barnehagene hadde gjort erfaringer med evalueringsverktøyet.

Nå er evalueringen gjennomført i to prosjektbarnehager, og en kortversjon av rapporten er nå ferdig. Det har vært veldig interessant og givende å få innsyn i hvordan de ansatte har opplevd implementeringen av evalueringsverktøyet, og hvilke resultater de har oppnådd.

Vi vil rette en stor takk til styrerne og de øvrige ansatte i begge barnehagene for stor gjestfrihet, tålmodighet og åpenhet overfor oss forskere da vi besøkte barnehagene for å gi informasjon om undersøkelsen og i forbindelse med gjennomføringen av intervjuene. I tillegg vil vi takke eierne av barnehagene for at vi fikk lov til å gjennomføre undersøkelsen i deres barnehager.

Høgskolen i Nesna, 20.09.2013

Oddbjørn Knutsen

Vidar Hammer Brattli

Innhold

1. Introduksjon.....	s. 4
1.1. Bakgrunnen for evalueringen.....	s. 4
1.2. Forskerteamet ved Høgskolen i Nesna.....	s. 4
1.3. Kort om evalueringsverktøyet ”Vi vurderer vår barnehage”.....	s. 4
1.4. Problemstilling og mål for evalueringen.....	s. 5
1.5. Kort beskrivelse av de to utvalgte barnehagene.....	s. 6
2. Teorigrunnlaget.....	s. 6
2.1. Rammeplan for barnehagen.....	s. 6
2.2. Implementering av et nytt verktøy i barnehagen.....	s. 7
2.3. Læring gjennom samspill og handling.....	s. 7
3. Evalueringsmodell.....	s. 8
3.1. Kontekst.....	s. 8
3.2. Organisering.....	s. 9
3.3. Prosesser.....	s. 9
3.4. Resultater.....	s. 10
4. Forskningsdesign og forskningsmetode.....	s. 10
5. Resultater og analyse.....	s. 12
5.1. Sammenfallende resultater i begge barnehagene.....	s. 13
5.2. Spesifikke resultater i de enkelte barnehage.....	s. 15
6. Vurdering av måloppnåelse og problemstillinger.....	s. 16
6.1. Vurdering av måloppnåelse.....	s. 16
6.2. Vurdering av problemstillinger.....	s. 19
7. Avslutning.....	s. 20
Litteraturliste.....	s. 21

1. Introduksjon

1.1. Bakgrunnen for evalueringen

I et møte i juni 2010 mellom Salten friluftsråd, Polarsirkelen friluftsråd, Nordland fylkeskommune, RKK Indre Salten og Saltdal kommune, ble det enighet om å evaluere implementeringen, metodikken og effekten av evalueringsverktøyet ”Vi vurderer vår barnehage”. Dette er knyttet til fagområdet ”Den helsefremmende barnehage” i de barnehagene som deltar i prosjektet ”Lærende nettverk - barnehage” i regi av Polarsirkelen friluftsråd. I et møte i september 2010 mellom Høgskolen i Nesna, Nordland fylkeskommune og Fylkesmannen i Nordland, ble det enighet om at Høgskolen i Nesna skulle påta seg oppdraget med å evaluere implementeringen, metodikken og effekten av det overnevnte evalueringsverktøyet. Første trinn i dette oppdraget var å utarbeide en prosjektplan for evalueringen, og å presentere denne planen for oppdragsgiver og samarbeidspartene for å få den godkjent. Da prosjektplanen var godkjent, og etter at prosjektbarnehagene hadde prøvd ut evalueringsverktøyet over en viss periode, ble evalueringsarbeidet iverksatt.

1.2. Forskerteamet ved Høgskolen i Nesna

Ved Høgskolen i Nesna ble det bestemt av dekan at evalueringsoppdraget skulle være et tverrfaglig samarbeid mellom pedagogikkseksjonen og idrettsseksjonen. Derfor ble forskerteamet satt sammen av dosent Oddbjørn Knutsen fra pedagogikkseksjonen og høgskolelektor Vidar Hammer Brattli fra idrettsseksjonen.

1.3. Kort om evalueringsverktøyet ”Vi vurderer vår barnehage”

Dette evalueringsverktøyet er knyttet til fagområdet ”Den helsefremmende barnehage”, og er utarbeidet av barnehagene i Meløy kommune i samarbeid med barnehager som er knyttet til RKK Indre Salten. Intensjonen var at dette verktøyet skulle kunne hjelpe barnehagene med å strukturere og systematisere vurderingsarbeidet i barnehagene. Dette skal i neste omgang danne grunnlag for å videreutvikle kvalitetsarbeidet i barnehagene. Evalueringsverktøyet ”Vi vurderer vår barnehage” er tematisk bygd opp etter innholdet i Rammeplanen for barnehagen: ledelse, personalsamarbeid, barns medvirkning, samarbeid barnehage-heim, overgang

barnehage-skole, pedagogisk dokumentasjon, fysisk tilrettelegging og de 7 fagområdene. I etterkant av dette har Maskinisten friluftsbarnehage, Engan Gårdsbarnehage, Grete Pettersen (Saltdal kommune), Bjørn Are Melvik (Nordland fylkeskommune) og Monica Sundsfjord (RKK Indre salten) utarbeidet vurderingskriterier for fagområdet ”Den helsefremmende barnehage”. Disse kriteriene er knyttet til hvordan barna tilegner seg ”*grunnleggende vaner og innsikt i hvordan de kan ivareta egen helse og livskvalitet*” (RKK Indre Salten m.fl. 2009). Evalueringsverktøyet for fagområdet ”Den helsefremmende barnehage” er laget som et registreringsskjema med tre kolonner som hver representerer hver sin farge. *Grønn* betyr at alt er på plass. *Gul* betyr at dette er noe som en kan gjøre enda bedre. *Rød* betyr at dette må forbedres.

1.4. Problemstilling og mål for evalueringen

Evalueringen tar utgangspunkt i følgende tredelte problemstilling (forskerspørsmål):

- a) *Hvilke forhold kan fremme eller hemme implementeringen av evalueringsverktøyet ”Vi vurderer vår barnehage” knyttet til satsningen på ”den helsefremmende barnehage” i barnehagene?*
- b) *Hvordan vurderer personalet i barnehagene den metodikken som ligger i evalueringsverktøyet ut i fra målene i rammeplan for barnehagene?*
- c) *Hvilken effekt og resultater har bruken av evalueringsverktøyet gitt i barnehagene?*

En intervjuundersøkelse i to utvalgte barnehager som deltar i prosjektet ”Lærende nettverk - barnehage” .

Problemstillingen dannet grunnlag for flere delmål for evalueringen:

- a) Å finne ut og identifisere hva som gjør at innføringen og iverksettingen av bruken av evalueringsverktøyet har gått bra
- b) Å finne ut og identifisere hva som kan hindre innføringen og iverksettingen av bruken av evalueringsverktøyet
- c) Å avklare hva personalet i barnehagene mener om den metodikken som ligger inne i evalueringsverktøyet, og bruken av denne metodikken
- d) Å finne ut hvilken nytte og hvilke resultater bruken av evalueringsverktøyet har gitt i barnehagene

1.5. Kort beskrivelse av de to utvalgte barnehagene

Barnehage A

Dette er en barnehage som eies og drives av en forening. Den ligger i et lite tettsted i naturnære omgivelser med mulighet for allsidige friluftsliv- og naturopplevelser. Barna er delt inn i to avdelinger, ei småbarnsavdeling for barn som er 0-3 år og ei avdeling for aldersgruppen 3-5 år. De ansatte består av en daglig leder (styrer), 2 pedagogiske ledere (barnehagelærere) og 6 assistenter.

Barnehage B

Dette er en barnehage som eies og drives av kommunen. Barnehagen ligger nært opp til et naturområde og består av ei småbarnsavdeling for barn som er 0-3 år og ei avdeling for aldersgruppen 3-5 år. Barnehagen satser på friluftsliv og barna oppholder seg omtrent daglig i naturen. De ansatte består av en styrer, 2 pedagogiske ledere (barnehagelærere) og 5 assistenter.

2. Teorigrunnlaget

2.1. Rammeplan for barnehagen

I Rammeplanen for barnehagen (2006) er det presisert at barnehagen skal ha en helsefremmende og forbyggende funksjon for barn som er under opplæringspliktig alder. Dette sikres gjennom tilrettelegging for lek, livsutfoldelse, gode opplevelser og fysiske aktiviteter i utfordrende og samtidig trygge omgivelser. Natur og nærmiljø gir mange muligheter for disse aktivitetene. *"Naturen gir rom for et mangfold av opplevelser og aktiviteter til alle årstider og i all slags vær"* (Rpl.2006:18). At barna får muligheter for å arbeide gjennom bevegelse og bruk av kroppen, gir mange gode effekter som opplevelse av mestring og utvikling av en positiv selvoppfatning, glede over fysisk aktivitet, utvikling av motorikk, styrke og kondisjon. Slike muligheter innebærer også utfordringer for personalet i barnehagen. Viktige områder som berøres vil være organiseringen av virksomheten i barnehagen, den pedagogiske kompetansen hos ledelsen og den enkelte ansatte, samt evnen til å kunne samarbeide godt med heimen i forhold til foreldrenes holdninger til barnehagens

prioriterte aktiviteter. I den sammenhengen er foreldreråd og samarbeidsutvalg viktige samarbeidspartnere.

2.2. Implementering av et nytt verktøy i barnehagen

Implementering av et nytt pedagogisk verktøy i barnehagen representerer et pedagogisk utviklingsarbeid – en innovasjon. Dette forutsetter at de ansatte har et ”eierforhold” til utviklingsarbeidet, og at alle ser nytten av det. Det å sikre at en ny praksis er mulig å implementere vil i denne sammenhengen være helt nødvendig. Ledelsen har et særlig ansvar for å vurdere dette spørsmålet. Det kan utarbeides et verktøy eller sjekkliste med utgangspunkt i (”GLIA-verktøyet”) for å kunne vurdere hvor ”implementerbar” en praksis er (Shiffman RN, Dixon J, Brandt C et al. 2005). Denne sjekklista kan blant annet fokusere på nytteverdi i forhold til eksisterende arbeidsmåter, at den nye praksisen er enkel og kostnadseffektiv å ta i bruk, at alle er involvert, at dette angår sentrale aktiviteter i arbeidsdagen, m.v. Opplæring av ansatte som skal bruke et nytt pedagogisk verktøy i barnehagen må prioriteres. Den må vare lenge nok, må bygge på deltakernes behov og gi muligheter for aktiv deltakelse. I tillegg vil det være viktig å kunne følge opp deltakerne og utøve god ”coaching” ved behov.

2.3. Læring gjennom samspill og handling

Implementeringen av evalueringsverktøyet forutsetter at alle deltakere på ulike nivå i barnehagene samhandler og bidrar. For de ansatte i barnehagene vil dette også innebære en form for *aksjonslæring*. Dette sikrer medbestemmelse og medvirkning i alle faser av prosjektet, og deltakerne gis muligheter for å lære på egen hånd og sammen med sine kolleger (Revans 1984). Læringsprosessene kan betraktes som et forløp over fire trinn (Bersin 2004). I det første trinnet identifiseres utfordringene i tilknytning til den ønskede læreprosessen. I det andre trinnet defineres aktørene, prosjektplanen utarbeides og det utvikles en strategi (metode) for å kunne måle effektene av tiltakene. I det tredje trinnet iverksettes prosessen (implementering). I det fjerde trinnet foregår gjennomføringen og resultatmålinger som for eksempel underveisevaluering og sluttevaluering. Dette representerer et forløp som samsvarer med læringsprosessene i aksjonslæring. Synet på at kunnskap blir ”konstruert” gjennom et sosialt samspill i et sosialt miljø, blir særlig framhevet av Vygotskij (2001). Det viktigste redskapet i disse læringsprosessene vil være språket, og som kan betraktes som et ”mentalt

redskap” i kunnskapskonstruksjonen. I dette prosjektet vil det være i den språklige samhandlingen, i oppfølgingsmøtene og samlingene mellom barnehagene og de enkelte ansatte, og mellom ansatte og den eksterne veilederen fra friluftsrådet, at den nye kunnskapen utvikles omkring de fenomener og problemstillinger som berøres. Dette vil kunne danne grunnlag for en ny og bedre kunnskap om forhold knyttet til læring i barnehagen generelt og til helsefremmende tiltak i barnehagen spesielt. I tillegg vil dette kunne gi mer kunnskap om lærings- og utviklingsprosesser hos de enkelte barna. Gevinstene av dette kan bli en bedre systemforståelse i forhold til tilrettelegging av et godt lærings-, utviklings- og helsefremmende miljø i barnehagen. Samtidig som disse prosessene er med på å utvikle den enkelte ansattes pedagogiske ferdighet, vil også veilederen (mentor) fra friluftsrådet være inne i en læringsprosess. Sosialkonstruktivisme handler jo nettopp om kunnskapskonstruksjon og kunnskapsutvikling gjennom det sosiale samspillet, i dette tilfellet mellom veileder fra friluftsrådet og de enkelte ansatte og mellom de ansatte i prosjektet.

3. Evalueringsmodell

Evalueringa vil ta utgangspunkt i en evalueringsmodell som omfatter hovedkategoriene kontekstuelle forhold, organisering, prosesser og resultater. Dette bygger på CIPP-modellen (context, input, process, product) (Stufflebeam og Guba 1970 i: Berg-Olsen og Knutsen 2001), og som er videre utviklet av Berg-Olsen og Knutsen (2001). De har satt CIPP-modellen inn i et systemøkologisk perspektiv gjennom fokuset på informanter på ulike nivåer. Til hver av hovedkategoriene har vi utarbeidet et eget spørsmål som avspeiles i intervjuguidene.

3.1. Kontekst

Kontekstuelle forhold handler om situasjonen før implementering av evalueringsverktøyet, og eventuelt behov for å få tilgang på et redskap som kan være til hjelp for barnehagene til å vurdere og dokumentere den pedagogiske virksomheten. I tillegg vil kontekst handle om hvordan de ansatte i barnehagene oppfatter og forstår målsettingene med å implementere evalueringsverktøyet. Sentralt i dette vil være å prøve å få innblikk i hvordan de ansatte selv definerer de situasjonene de er i, og hvilke svar de velger å gi. I denne sammenhengen inngår også ulike behov og motiver. Spørsmål knyttet til kontekst:

Hvilke forventninger har de ansatte i prosjektbarnehagene av evalueringsverktøyet "Vi vurderer vår barnehage" knyttet til den helsefremmende barnehage, og hvor relevant mener de at målene for bruken av dette er?

3.2. Organisering

Organisatoriske forhold omfatter i hvilken grad de ansatte har greid å koordinere sine aktiviteter på en rasjonell måte for å kunne nå målsettingene med implementeringen av evalueringsverktøyet. Dette vil i praksis handle om hvordan tidsressursene disponeres, og hvordan dagen organiseres for å kunne ta i bruk evalueringsverktøyet. Hvordan ledelsen tar i bruk administrative strategier og tilrettelegger for bruken av evalueringsverktøyet, vil da være sentrale forhold å få avklart. Utfordringene vil være å kunne få tak i hvordan organiseringa i virkeligheten ble gjennomført og opplevd av de ansatte. For å kunne komme så nær opp til den "objektive virkeligheten" som mulig, vil det være nødvendig å få data fra informanter som både representerer de ansatte i barnehagene og ledelsen. Spørsmål knyttet til organisering: *Hvordan har de ansatte i prosjektbarnehagene opplevd organiseringen og ledelsen av innføringa og iverksettinga av bruken av evalueringsverktøyet for fagområdet "den helsefremmende barnehage"?*

3.3. Prosesser

Prosessrelaterte forhold omfatter de ansattes motivasjon og evne til nytenkning gjennom samspill og felles forståelse. I prosessene vil det kunne skje en motivering og en oppbygging av en beredskap for handlinger som samsvarer med målene for bruken av evalueringsverktøyet. Dette vil kunne komme til syne gjennom planlegginga, samarbeidet og gjennom valg av arbeidsmåter. Det vil her være viktig å få tak i hvordan de ansatte definerer sine roller i utprøvinga av evalueringsverktøyet, og hva slags ansvar den enkelte har hatt og hva som har skjedd. Dette forutsetter kontinuerlig og systematisk refleksjon over egen praksis. Spørsmål knyttet til prosesser: *Hvordan har de ansatte i prosjektbarnehagene opplevd rollefordelingen, motivasjonen, og samarbeidet?*

3.4. Resultater

Resultatrelaterte forhold vil være knyttet til i hvilken grad målene for bruken av evalueringsverktøyet er nådd på det tidspunktet undersøkelsen gjennomføres. Det vil da være viktig å få undersøkt om tiltakene er relevante i forhold til målene for evalueringsverktøyet. Analyse og refleksjoner danner grunnlaget for eventuelle justeringer av mål og tiltak, eller om helt nye tiltak må iverksettes. Om de ansatte mener at forventninger til bruken av evalueringsverktøyet er innfridd, eller om de har opplevd skuffelse i varierende grad, vil være tett knyttet til deres forestillinger og holdninger til dette verktøyet. Det vil også være viktig å finne ut om de ansatte og ledelsen selv ser at barnehagen er i endring som et resultat av implementering av evalueringsverktøyet. Spørsmål knyttet til resultater: *Hvilke resultater har bruken av evalueringsverktøyet ført til i barnehagene?*

4. Forskningsdesign og forskningsmetode

Forskningsdesignet består av fire hovedfaser:

Fase 1

Den første fasen omfattet det innledende arbeidet. Vi gikk i gjennom de dokumentene som foreligger i forhold til prosjekt "Lærende nettverk - barnehage" i regi av Polarsirkelen friluftsråd, og evalueringsverktøyet. (dokumentanalyse). På grunnlag av dette ble det utarbeidet en prosjektplan som ble godkjent av oppdragsgiver. Prosjektplanen er en beskrivelse av evalueringsprosjektet, og som omfatter teorigrunnlaget, evalueringsmodell, forskningsdesignet, forskningsmetodene og rammebetingelser som time- og driftsressurser.

Fase 2

I den andre fasen kontaktet vi to barnehager i to ulike kommuner for å høre om vi kunne komme på besøk for å orientere dem om evalueringen vår og for å få avklart om de ønsket å delta i dette arbeidet. Dette svarte begge barnehagene ja til å være med på, og vi gjennomførte et møte med hele personalgruppa i hver av de to barnehagene. I denne sammenhengen måtte vi også søke godkjenning fra de barnehageeierne som ville bli berørt. Et annet viktig arbeid i denne fasen var utarbeiding av forskningsspørsmål (problemstillinger), avklaring av evalueringsmodell, metodeutviklinga og utarbeiding av intervjuguide for undersøkelsen. Vi

måtte ha spesifikke intervjuguider for forskjellige informantgrupper på ulike nivåer. I denne fasen ble det også sendt ei melding til personvernombudet for å få vurdert om evalueringsprosjektet trengte godkjenning fra Datatilsynet. Det var ikke behov for slik godkjenning. Vi fikk også godkjenning fra barnehageeierne til å gjennomføre undersøkelsene.

Fase 3

Denne fasen omfattet datainnsamling i de to utvalgte barnehagene, og var en kvalitativ casestudie. Casestudier kan være verdifulle når målene for evaluering er å få fram særskilte variasjoner fra en situasjon til en annen. Dette innebærer også å kunne lære noe om hvordan utprøving av nye metoder skal kunne forbedre praksis, gjennom å undersøke hva som har fungert bra eller hvilke feil som er gjort (Merriam 1994). Datainnsamlinga ble gjennomført som semistrukturerte intervjuer. Vårt valg av metode støttes av Borg og Gall (1989), som anbefaler kvalitativt intervju som metode for innsamling av data ved casestudier, når en skal prøve å finne ut hvilke erfaringer og tanker aktørene har om sin deltakelse i prosjekter, programmer m.v. I tillegg finner vi også støtte for dette hos Patton (1990), som mener at en ikke kan observere tanker, følelser, intensjoner og perspektiver hos andre mennesker. Vi må derfor spørre dem og få dem til å fortelle. Kvale (1997) fremhever også at det kvalitative forskningsintervjuet har som mål å prøve å forstå verden ut i fra informantenes side, og avdekke deres opplevelser. Vi ønsket i hovedsak å gjennomføre en-til-en intervjuer. Det var viktig å få med alle tre nivåer (styrer, pedagogiske ledere/barnehagelærere og assistenter) for å kunne sikre tilstrekkelig representativitet fra ulike kategorier av ansatte. Utvalget har vært et likt antall informanter fra ulike nivå i begge barnehagene som har gitt totalt 9 informanter. Dette har vært en styrer og to pedagogiske ledere/barnehagelærere fra hver barnehage. Unntaket er assistenter der det ble intervjuet en assistent i barnehage A og to assistenter i barnehage B. I intervjuene ble det benyttet kassettbåndopptaker (analog).

Fase 4

Fase 4 besto av transkribering av intervjuene, oppsummering av resultatene og den kvalitative analysen. I forbindelse med den kvalitative analysen var det helt sentralt å finne viktige kategorier som trådte fram i den innsamlede datamassen, og som var relatert til hovedkategoriene i evalueringsmodellen. Denne fasen besto også av vurdering av

måloppnåelse for evalueringen og vurdering av om vi hadde fått svar på problemstillingene (forskerspørsmålene).

Nedenstående modell viser en matrise for forskningsdesignet:

Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4
<p>Gjennomgang av de dokumentene som foreligger i forhold til prosjekt "Ut er in – barnehage" og evalueringsverktøyet. (dokumentanalyse).</p> <p>Utarbeide prosjektplan.</p> <p>Godkjenning fra oppdragsgiver (Fylkesmannen i Nordland).</p>	<p>Kontaktet med to barnehager i to ulike kommuner.</p> <p>Gjennomføring av møte med hele personalgruppa i hver av de to barnehagene.</p> <p>Søke godkjenning fra de kommunene som ville bli berørt.</p> <p>Evalueringsmodell: Kontekst. Organisering. Prosesser. Resultater.</p> <p>Utarbeiding av forskningsspørsmål (problemstillinger), metodeutviklinga og utarbeiding av intervjuguider. Spesifikke intervjuguider for ulike informantgrupper på ulike nivåer.</p> <p>Melding til personvernombudet.</p>	<p>Datainnsamling i de to utvalgte barnehagene. En kvalitativ casestudie.</p> <p>Semistrukturerte intervjuer med utvalgte ansatte på ulike nivåer.</p> <p>Informanter: Styrer. Avdelingsleder (-e). Barnehagelærere. Assistenten.</p>	<p>Transkribering av intervjuene.</p> <p>Oppsummering av resultatene og kvalitative analysen.</p> <p>Vurdering av måloppnåelse for evalueringen og vurdering av om vi hadde fått svar på problemstillingene (forskerspørsmålene).</p> <p>Evalueringsrapport.</p> <p>Annen formidling av resultatene.</p>

Fig. 1. Modell for evalueringsdesignet.

5. Resultater og analyse

Vi gir her en oversikt over hvilke resultater som kom ut av intervjuene. Analysen viste litt ulike resultater når det gjelder kategorier av svar i den enkelte barnehagen. Dette skyldes nok at de to barnehagene er forskjellige, at de tilhører ulike lokalsamfunn og at de ledes ulikt. Dette vil vi prøve å få fram når vi oppsummerer likheter og ulikheter mellom barnehagene.

5.1. Sammenfallende resultater i begge barnehagene

Kategori 1: Relevante mål som dekker behovene i barnehagene

Informantene i begge barnehager mente målene for evalueringsverktøyet var relevante. De dekker behovene i barnehagen, og vil kunne virke samlende for å ha et riktig fokus på arbeidet i barnehagen.

Kategori 2: Mer tid til å arbeide med målene for evalueringsverktøyet

Alle ansatte i den ene barnehagen, og ledelsen og de fleste ansatte i den andre barnehagen mente at de burde ha brukt mer tid til å gjennomgå målene for evalueringsverktøyet.

Kategori 3: Ikke behov for ny organisering for å kunne bruke evalueringsverktøyet

Barnehagene måtte ikke gjennomføre noen spesiell ny organisering for å kunne ta i bruk evalueringsverktøyet. De kunne bruke de samme møteformene som de hadde i fra før. I den ene barnehagen utvidet de bare avdelingsmøtene med ett kvarter for å få til dette.

Kategori 4: Ledelse av implementeringen av evalueringsverktøyet

Styrer har vært den formelle og reelle leder av implementeringen og bruken av evalueringsverktøyet i barnehagene.

Kategori 5: Roller i implementeringsarbeidet

Styrer har vært ansvarlig og pådriver for å implementere evalueringsverktøyet i begge barnehager. I dette ligger det også en faglig og støttende rolle i prosessene i barnehagene.

Kategori 6: Samarbeidet mellom de ansatte i barnehagene

Samarbeidet mellom de ansatte om innføringen og bruken av evalueringsverktøyet har vært positivt og veldig bra i begge barnehagene.

Kategori 7: Motivasjonen for å innføre og ta i bruk evalueringsverktøyet

De ansatte i begge barnehager har vært motiverte for å innføre og ta i bruk evalueringsverktøyet. Dette har ført til stor arbeidslyst og økende motivasjon hos de ansatte etter hvert.

Kategori 8: Struktur i arbeidet

Flere av de ansatte i begge barnehager har opplevd bedre struktur i arbeidet etter implementeringen av evalueringsverktøyet. Dette har ført til at de nå arbeider mer systematisk enn tidligere, og at dette har gitt bedre kvalitet i barnehagetilbudet.

Kategori 9: Refleksjon over egen praksis

Etter implementeringen av evalueringsverktøyet er flere av de ansatte i barnehagene blitt mer bevisst det som skjer i barnehagen. De reflekterer og tenker nå mer over egen praksis, og hvilken betydning de voksne har for læringsmiljøet i barnehagen. Dette mener de har ført til bedre kvalitet i barnehagetilbudet.

Kategori 10: Bevisstgjøring av "taus kunnskap"

Evalueringsverktøyet har vært til hjelp for de ansatte slik at de er blitt mer bevisste på hva de arbeider med. Dette har fungert som en slags bevisstgjøring av den enkeltes "tause kunnskap", og det å kunne sette ord på denne.

Kategori 11: Bruk av observasjon

Implementeringen av evalueringsverktøyet har ført til at enkelte ansatte er blitt flinkere til å observere barna, og sin egen og de andres praksis. Dette danner også et godt grunnlag for å fokusere bedre og mer riktig på barna.

Kategori 12: Kommunikasjon mellom de ansatte i barnehagen

Etter at de tok i bruk evalueringsverktøyet oppsto det flere og bedre diskusjoner i barnehagene. De ansatte er blitt mer åpne og flinkere til å evaluere hverandre. Dette har ført til en bedre kommunikasjon mellom de ansatte i barnehagene.

Kategori 13: Tidlig innsats for barn med ekstra behov

Evalueringsverktøyet har vært til hjelp for å oppdage barn som har ekstra behov for oppfølging, og for å samarbeide med foreldrene om mål og tiltak. Å bruke naturen i alle mulige sammenhenger, involverer sosial-, motorisk- og kognitiv utvikling hos barna. God plass demper konflikter. Alle barna opplever ulike former for mestring. Dette er viktig i forhold til utvikling av selvbildet og god psykisk helse. Ulike kontinuerlige og spennende situasjoner stimulerer språket hos barna. Erfaringer har vist positiv utvikling hos enkeltbarn.

Kategori 14: Kompetanseheving

Implementeringen av evalueringsverktøyet har ført til økt behov for å lese fagartikler og fagbøker. I tillegg ble det behov for relevante kurs. Dette har ført til kompetanseheving i barnehagen, og fornyelse av praksis.

Kategori 15: Mestring og tydelighet i yrkesrollen

Alle ansatte i den ene barnehagen, og flertallet i den andre barnehagen har opplevd bedre mestring og en større grad av tydelighet i eget arbeid i barnehagen etter implementeringen av evalueringsverktøyet.

Kategori 16: Trygge ansatte i barnehagene

De ansatte i den ene barnehagen og halvparten av de ansatte i den andre barnehagen, har opplevd større trygghet i arbeidet etter implementeringen av evalueringsverktøyet. Dette gjelder i forhold til alle gjøremål, i forhold til samarbeidet mellom de ansatte og i forhold til samarbeidet med foreldrene.

5.2. Spesifikke resultater i hver barnehage

Barnehage A

Kategori 1 A: Utvikling av målskjema

Evalueringsverktøyet har gitt inspirasjon til å utarbeide et målskjema for barnehagen.

Kategori 2 A: Bruk av praksisfortellinger

Implementeringen av evalueringsverktøyet har ført til bruk og utveksling av praksisfortellinger i barnehagen. Dette har ført til at de ansatte har satt mål for eget arbeid, og at dette blir evaluert. I tillegg har dette påvirket hverandres praksis på en positiv måte.

Kategori 3A: Struktur i foreldremøter

Implementeringen av evalueringsverktøyet har bedret fokuset mot det barnehagen egentlig arbeider med. Dette har gitt bedre struktur i foreldremøtene

Kategori 4A: Fysiske forhold i barnehagen

Styrer mente at oppussingen av lokalene i barnehagen har vært med å vanskeliggjøre en ”god tråd” i implementeringa av verktøyet. Hun uttrykker at det er viktig å ha tid til å gjøre implementeringen ordentlig. Oppussingsarbeidet er nå avsluttet og barnehagen har tatt opp arbeidet med verktøyet etter den opprinnelige planen om to grundige gjennomganger av verktøyet pr. år.

Barnehage B

Kategori 1B: Startfasen

Frykt for liten tid til å skulle innføre noe nytt i barnehagen førte til en del frustrasjon blant de ansatte. Det var også litt forvirring i starten i forhold til måten verktøyet ble presentert på. I en periode brukte de ikke verktøyet. Dette ble opplevd som demotiverende på de ansatte.

Kategori 2B: Tidsramme til implementeringen

Å kunne sette av nok tid til implementeringen av evalueringsverktøyet var den største utfordringen. De ansatte fryktet for at implementeringen ville medføre for mye arbeid.

Kategori 3B: Tilrettelegging i barnehagen

Alt ble bedre da de pedagogiske lederne ryddet tid til å kunne arbeide med verktøyet og økte tidsrammen for avdelingsmøtene. Det ble også mye bedre da arbeidet med verktøyet ble en del av barnehagedagen, og da de fikk tid til å gå i gjennom spørsmålene og diskuterte dem.

Kategori 4B: Egne bidrag

De ansatte har opplevd å ha bidratt på ulike måter i forbindelse med implementeringen av evalueringsverktøyet. Dette har gitt gode diskusjoner og bedre samhold mellom de ansatte.

6. Vurdering av måloppnåelse og problemstillinger

6.1. Vurdering av måloppnåelse

Vi hadde i utgangspunktet satt opp fire delmål for evalueringen. Disse delmålene var avledet av den tredelte problemstillinga. Vi vil her knytte resultatene av undersøkelsen opp mot de ulike delmålene, og vurdere graden av måloppnåelse.

Delmål a

Å finne ut og identifisere hva som gjør at innføringen og iverksettingen av bruken av evalueringsverktøyet har gått bra.

Målene for evalueringsverktøyet var relevante, og dekket behovene i barnehagene. Målene og vurderingskriteriene har virket samlende for å kunne ha riktig fokus på arbeidet. Barnehagene måtte ikke gjennomføre noen spesiell ny organisering for å kunne ta i bruk dette verktøyet. De kunne bruke de samme møteforma som de allerede hadde, og der de bare utvidet tidsrammen noe. En annen viktig faktor har vært at styrer i begge barnehagene har vært ansvarlig for implementeringen, har gitt støtte og har vært pådriver i prosessene. På denne måten har implementeringen vært forankret i ledelsen. I tillegg har det vært et positivt og veldig bra samarbeid mellom de ansatte i barnehagene. De ansatte har vært motiverte og har hatt stor arbeidslyst. Dette delmålet er nådd.

Delmål b

Å finne ut og identifisere hva som har hindret innføringen og iverksettingen av bruken av evalueringsverktøyet.

Det ble i starten satt av for liten tid til å gjennomgå målene for evalueringsverktøyet. I barnehage A hadde de i en periode vanskelige fysiske forhold på grunn av oppussing. Dette førte til en midlertidig stans i implementeringen av dette verktøyet. I barnehage B var det i starten en del usikkerhet, forvirring og frustrasjon knyttet til den første presentasjonen av evalueringsverktøyet. Det ble derfor ikke brukt i en periode. Dette virket demotiverende for på de ansatte. I startfasen var det også ei utfordring å kunne sette av nok tid til arbeidet med implementeringen, og det var i en viss tid frykt for merarbeid blant de ansatte i barnehagen. Dette delmålet er nådd.

Delmål c

Å avklare hva personalet i barnehagene mener om den metodikken som ligger inne i evalueringsverktøyet, og bruken av denne metodikken.

De ansatte har opplevd at strukturen og systematikken i evalueringsverktøyet er bra. Dette har vært til svært god hjelp for å kunne tenke og arbeide mer systematisk i barnehagene.

Verktøyet inneholder tydelige og konkrete vurderingskriterier som er til hjelp for hvordan den enkelte skal kunne arbeide, og hva de bør rette fokuset mot. Metodikken i verktøyet har vært til hjelp for å kunne evaluere eget og de andres praksis i det daglige arbeidet i barnehagene. I tillegg har metodikken også vært til hjelp i forhold til de faglige diskusjonene som var nødvendige, og for å kunne fokusere på aktuelle faglige områder for kompetanseheving og utvikling i barnehagene.

Dette delmålet er i hovedsak nådd.

Delmål d

Å finne ut hvilken nytte og hvilke resultater bruken av evalueringsverktøyet har gitt i barnehagene.

Nytteverdien av evalueringsverktøyet henger sammen med den metodikken som ligger i evalueringsverktøyet, og som vi har belyst under delmål c. De ansatte opplever bedre mestring av arbeidet i barnehagene etter innføringen og bruken av evalueringsverktøyet. Dette har ført til større trygghet i yrkesrollen. Bedre struktur og systematikk i eget arbeid har gitt bedre kvalitet i barnehagetilbudet. De ansatte reflekterer og tenker mer over egen praksis. De er derfor blitt mer bevisst det som skjer i barnehagene, og hvilken betydning voksenrollen har for læringsmiljøet. Det er også blitt bedre kommunikasjon mellom de ansatte i barnehagene. Dette skyldes at de ansatte er blitt mer åpne overfor hverandre, og er blitt flinkere til å evaluere både eget og de andres arbeid. Evalueringsverktøyet har en struktur og et innhold som gjør det lettere å oppdage enkeltbarn som har behov for særskilt oppfølging i barnehagene. Det strukturerte innholdet i verktøyet gjør det lettere å planlegge forebyggende og tidlige tiltak sammen med foreldrene, og danner således et viktig grunnlag for å kunne iverksette tidlig innsats på alle utviklingsområdene. I tillegg ble det lettere å sette ord på ”taus kunnskap” hos den enkelte ansatte. Dette har iverksatt bruk av praksisfortellinger som grunnlag for faglige diskusjoner. De ansatte arbeider mer systematisk og har utviklet bedre ferdigheter når det gjelder bruk av observasjoner. De opplever også å få til mer strukturerte foreldremøter. Bruken av evalueringsverktøyet har ført til behov for å lese mer fagartikler og fagbøker, samt behov for å delta i relevante kurs. Dette har gitt kompetanseheving i barnehagen. Evalueringsverktøyet er blitt en del av barnehagehverdagen, der det også er avsatt mer tid til verktøyet i avdelingsmøtene. I barnehage A bidro verktøyet til å utvikle

målskjema for barnehagen. I barnehage B ser de bedre verdiene av egne bidrag i implementeringsarbeidet.

Dette delmålet er nådd.

6.2. Vurdering av problemstillinger

- a) *Hvilke forhold kan fremme eller hemme implementeringen av evalueringsverktøyet "Vi vurderer vår barnehage" knyttet til satsningen på "den helsefremmende barnehage" i barnehagene?*

Undersøkelsen har vist at det var mulig å identifisere mange positive ting som har vært avgjørende for å få til implementeringen av evalueringsverktøyet. Dette gjelder i begge barnehagene der undersøkelsen ble gjennomført. Her kan nevnes relevante mål som dekker behovene i barnehagen, at implementeringen ble forankret i ledelsen, samt høy motivasjon og godt samarbeid blant de ansatte. Men det er imidlertid også blitt avdekket forhold som har hemmet implementeringen. Vanskelige fysiske forhold på grunn av oppussing i den ene barnehagen og startvansker i den andre barnehagen, har nok vært hemmende forhold i starten. Imidlertid har de positive forholdene dominert i begge barnehagene, slik at det ikke var alt for vanskelig å løse de utfordringene som har vært til stede.

- b) *Hvordan vurderer personalet i barnehagene den metodikken som ligger i evalueringsverktøyet ut i fra målene i rammeplan for barnehagen?*

Undersøkelsen viser at personalet i begge barnehagene har gitt positiv tilbakemelding på den metodikken som ligger inne i selve evalueringsverktøyet. Evalueringsverktøyet og metodikken som ligger i det, oppleves som konkret, tydelig og systematisk, og har fått personalet til å arbeide mer strukturert enn tidligere. Metodikken i evalueringsverktøyet har gjort det mye enklere å planlegge konkrete tiltak, og har samtidig generert behov for å lese mer faglitteratur og gjennomføre relevante kurs for å kunne møte de faglige behovene.

c) Hvilken effekt og resultater har bruken av evalueringsverktøyet gitt i barnehagene?

Evalueringsverktøyet og den metodikken som ligger i dette har ført til betydelige positive resultater i begge barnehagene. Dette gjelder både i forhold til kompetanseutvikling, refleksjon over eget arbeid og ny og bedre pedagogisk praksis. I tillegg har dette også gitt bedre samarbeid, har økt motivasjonen i arbeidet og har ført til mer åpenhet som har bedret kommunikasjonen mellom de ansatte. I tillegg er de ansatte blitt mer bevissthet i forhold til yrkesrollen og opplever større trygghet i arbeidet. For begge barnehagene betyr dette en betydelig kvalitetsforbedring og som sikrer et enda bedre barnehagetilbud for barna.

7. Avslutning

Oppsummert kan vi konkludere med at vi har fått svar på problemstillingene for evalueringen av implementeringen av evalueringsverktøyet i forhold til to barnehager. Vi har også greid å oppnå stor grad av måloppnåelse i undersøkelsen. Alle informantene har samarbeidet godt med oss, og har stilt opp og gitt oss god, solid og omfattende informasjon.

Når det gjelder evalueringsverktøyet for helsefremmende barnehager, ser dette ut til å fungere meget godt i de to barnehagene som deltok i undersøkelsen. Evalueringsverktøyet inneholder relevante mål og dekker behovene i barnehagene. Evalueringsverktøyet inneholder også en metodikk som er klar og tydelig, og som alle ansatte får til å arbeide etter. I tillegg har bruken av evalueringsverktøyet gitt positive effekter og resultater i de to barnehagene, og som har ført til bedre kvalitet i barnehagetilbudet.

Siden evalueringen har vært gjennomført som en kvalitativ intervjuundersøkelse i kun to barnehager, kan vi ikke konkludere med at dette er et resultat som også vil gjelde for de øvrige prosjektbarnehagene. Hvis det er ønskelig å få informasjon om bruken og resultatene av evalueringsverktøyet i de øvrige prosjektbarnehagene, bør det gjennomføres en kvantitativ spørreskjemaundersøkelse som tar utgangspunkt i de kategoriene som er identifisert i denne undersøkelsen.

Vi håper denne undersøkelsen kan være et nyttig bidrag i forhold til implementering av pedagogiske verktøy for helsefremmende arbeid i barnehagene spesielt, og i forhold til utvikling av kvalitet i barnehagene generelt.

Litteraturliste

Berg-Olsen, Anita og Knutsen, Oddbjørn (2001): *Evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum"*. En evalueringsrapport utført av Høgskolen i Nesna på oppdrag fra Statens Utdanningskontor i Nordland. Nesna: Høgskolen i Nesna.

Bersin, J. (2004): *The Blended Learning Handbook: Best Practices, Proven Methodologies, and Lessons Learned*. Pfeiffer Wiley

Borg, W. R. & Gall, M. D. (5th edition 1989): *Educational Research. An Introduction*. New York: Langman Inc

Kvale, S. (1997): *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal

Kunnskapsdepartementet (2006): *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Akademika AS.

Merriam, S,B (1994): *Fallstudien som forskningsmetode*. Lund: Studentlitteratur.

Patton, M. Q. (2nd. edition 1990): *Qualitative Evaluation and Research Methods*. London: Sage Publications

Revans, R. W. (1984): *Aksjonslæringens ABC*. Oslo: Bedriftsøkonomens forlag.

RKK Indre Salten m.fl (2009): *Kriterier for "Den helsefremmende barnehage"*. Et samarbeid mellom Maskinisten friluftsbarnehage, Engan Gårdsbarnehage, Grete Pettersen (Saltdal kommune), Bjørn Are Melvik (Nordland Fylkeskommune) og Monica Sundsfjord (RKK Indre Salten)

Shiffman RN, Dixon J, Brandt C et al. (2005) *The GuideLine Implementability Appraisal (GLIA): development of an instrument to identify obstacles to guideline implementation*. BMC Med Inform Decis Mak. 2005 Jul 27;5:23.

Vygotskij, L.S.: (2001): *Tenkning og tale*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

http://www.udir.no/upload/Rapporter/forebyggende_innsatser/Forebyggende_innsatser_implementering.pdf

<http://sites.google.com/site/fagressursportalen/Implementering>